

UZ 30. OBLJETNICU OGRANKA I 25. GODIŠTE „NOVE ISTRE“

O OGRANKU OPĆENITO

Inicijativni odbor, koji je priredio Osnivačku skupštinu IO DHK, održanu u Puli 2. srpnja 1990. u tadašnjoj Naučnoj biblioteci (danas: Sveučilišna knjižnica:), abecednim slijedom bio je ovaj: Tatjana Arambašin, Boris Biletić (prvi predsjednik), Aldo Kliman, Daniel Načinović, Miroslav Sinčić i Stjepan Vukušić.

Velika nam je potpora tada bio gradonačelnik Pule, pok. dr. sc. Luciano Delbianco, a posebno nas je podržao tadašnji predsjednik Društva, pok. akademik Nedjeljko Fabrio.

Uz 30. obljetnicu s posebnim se osjećajima, tugom ali i ponosom, prisjećamo preminulih kolegica i kolega te njihovih doprinosa Ogranku.

Ogranak trenutno ima 62 člana od kojih 20 punopravnih članova DHK, a ostali su članovi-suradnici Ogranka (više vidjeti ovdje: <http://www.dhk-pula.hr/io-dhk/hrvatska/clanstvo>; <http://www.dhk-pula.hr/io-dhk/hrvatska/predsjednici-upravni-odbor>).

Mnoge su kolegice i kolege upravo zaslugom, poticajem i preporukom Ogranka postali punopravnim članovima DHK, koje ove godine treba obilježiti 120 god. postojanja (kao jedno od najstarijih, ako ne i najstarije nacionalno književno društvo u Europi); travanjsko obilježavanje je, nažalost, moralo biti odgođeno za jesen i zbog pandemije i zbog teških posljedica razornoga potresa u Zagrebu, u kojem su ozbiljno oštećene prostorije sjedišta DHK. Istarski ogranak, pak, zacijelo je najjača grana (od trenutno 8 postojećih) DHK izvan Zagreba.

Osam je adresa, tj. današnja je 8. po redu, na kojima smo stvarno djelovali ili pak trebali djelovati (one potencijalne u koje nismo željeli i/ili mogli useliti sada ne spominjem). Dakle, nešto smo dulje bili na adresama: u bivšoj Prvomajskoj ulici (danas Sergijevaca, u zgradi SAKUD-a i KUD-a „Matko Brajša Rašan“, zajedno s tada netom obnovljenom pulskom Maticom hrvatskom i pulskim ogrankom Hrvatskoga društva klasičnih filologa), zatim smo krov neko vrijeme imali u Sveučilišnoj knjižnici, pa u Istarskome narodnom kazalištu, potom razmjerno dugo u, nažalost, bivšem MMC-u „Luka“ (akronim: likovni umjetnici, književnici,

arhitekti) te od 2007./2008. u Sv. Ivana 1, sadašnjemu Klubu hrvatskih književnika „Dr. Ljubica Ivezić“.

Moram spomenuti i to kako smo nedavno pokrenuli proces koji bi trebao završiti jednom nevelikom investicijom i jednostavnim radovima, čime bismo na sadašnjoj trajnoj adresi konačno dobili dostojnu dvoranu s dnevnim, prirodnim svjetlom, komotniju i primjereniju svim našim programima – bude li razumijevanja najprije u Gradu Puli, zatim u Istarskoj županiji te kod Ministarstva kulture. U tu svrhu obavljeni su već izvidi statičara i načelno, pripremno razgovaramo s arhitektima te građevinarima. Usto, ulaz u naše sjedište, gdje je na katu Muzej suvremene umjetnosti Istre, a u susjedstvu Gradska knjižnica, neprimjeren je, nezaštićen i izložen atmosferilijama, vandalizmu i sl. Tu, bar dosad, nismo imali baš neko veliko razumijevanje konzervatora kojima smo se također bili obratili glede samoga ulaza u inače lijepo zdanje koje je primjer (i) industrijske arhitekture te vojno-industrijske povijesti Pule.

Govoreći najkraće o Ogranku, istaknuo bih njegove tajnike (i IO DHK i časopisa): prvoga iz pionirskih dana, Miodraga Kalčića, pa najdugovječniju, Jadranku Ostić, koja je na poseban način „ugrađena“ u povijest IO DHK (u prilično turbulentnim vremenima okučivanja, građevinskih radova i pothvata, selidbe iz MMC-a u današnje sjedište itd.) te sadašnju tajnicu, koja je to već gotovo 10 godina i koja je, kažu, dobro „ispekla zanat“, Vanju Grubišić.

Ne smijem zaboraviti ni lektoricu i korektoricu prvih godišta „Nove Istre“, nažalost prerano preminulu prof. Mladenku Hammer, jednako kao ni prevoditeljicu na engleski sažetaka svih svezaka časopisa već niz godina, prof. dr. sc. Renatu Šamo; uz nju i Vanesu Begić koja najčešće prevodi sažetke nekih naših knjiga na talijanski, Milan Soklić i Marieta Djaković povremeno ih prevode na njemački, a Goran Filipi na slovenski.

„NOVA ISTRA“, KNJIGE, PRIREDBE, PROGRAMI, JAVNI ANGAŽMAN...

1. Pokretači/osnivači i (prvi) nakladnici časopisa za književnost, kuturološke i društvene teme (danas: časopis za književnost, umjetnost i kulturu) „Nova Istra“ bili su i jesu:

1996. – 1997.: kao nakladnici Sveučilišna knjižnica u Puli, Istarski ogranak DHK Pula i kao sunakladnik Koordinacija istarskih ogranaka Matice hrvatske.

1998.: isto, s tom razlikom što se kao sunakladnik tada pojavila (preimenovana) Skupština udruga Matice hrvatske Istarske županije.

Od 1999. do danas nakladnik je isključivo Istarski ogranak DHK.

Prvo je uredništvo „Nove Istre“ (od 1996. do 1998.) radilo u sastavu: Boris Biletić (gl. urednik do danas), Bruno Dobrić, Daniel Načinović, Miroslav Sinčić i Josip Šiklić. Zatim od 1998. do 2003.: Boris Biletić, Goran Filipi, Milan Rakovac, Miroslav Sinčić i Josip Šiklić. Od 2005. do 2016. gl. ur. B. D. Biletić bez uredništva, a od 2017. do danas uz mene su članovi uredništva Vanesa Begić i Goran Filipi.

Časopis su oblikovali i tehnički ga uređivali: na početku kratko David Ivić, pa jednako kratko Enzo Morović i Mario Benčić, a najdulje (od 2000.) Alfio Klarić na čijemu oblikovnom rješenju, sada već godinama, grafičku pripremu i prijelom opet radi David Ivić.

Kao što znate, mijenjali smo i formate i opseg, izdavali po 4 broja/sveska godišnje, ali nerijetko i dvobrojeve, i to pozamašne, što je sve dakako povezano s financiranjem, o kojemu ovom prigodom doista ne bih, osim napomene da je knjiga i nakladništvo odavno na koljenima i u zapečku interesa sastavljača proračuna na svim razinama. A s prodajom se trsimo kako i koliko možemo.

Naklada se kretala od 750 do 1.000 primjeraka, a najveća je bila 1.300 (1997., jedan tematski broj u suradnji s lokalnom zajednicom, uz 600 godina Brevijara Vida Omišljanina). Zatim se naklada dugo držala na oko 500 primjeraka i gotovo 400 pretplatnika (iako su to „smiješne“ brojke za nas koji nešto dulje pamtimo i prilično smo dugo u izdavaštvu), da bi danas naklada bila oko 400-450 primjeraka (uz iznimke, opet kod tematskih svezaka, poput posljednjega br., 1-2/2020.) s do 300-tinjak stalnih pretplatnika: možda zvuči nevjerojatno, ali takve brojke nemaju ni zagrebački književno-kulturni časopisi! Žalosno.

Časopis je 1998. nagrađen Srebrnom poveljom zagrebačke središnjice Matice hrvatske; proglašen je najboljim časopisom na Međunarodnom susretu izdavača „Put u središte Europe“ u Pazinu 2006., a od 2001. neprekidno je, najčešće kao jedini hrvatski partnerski periodik, član „Eurozina“ – međunarodne mreže kulturnih i književnih časopisa na internetu (koji imaju i tiskana izdanja i objavljuju „online“). „Nova Istra“ prvi je hrvatski književni časopis koji je imao svoje mrežne stranice, dakle otpočetak, već 25 godina (doduše, mrežne su se adrese mijenjale). Imali smo godinama sponzore, što je danas znanstvena fantastika, nismo se libili

objaviti ukusne reklame, ako je to značilo pomoć časopisu, a bio je raspačavan na preko 30 mjesta, uglavnom u knjižarama diljem Hrvatske (od kojih većina više ne postoji, što ne spominje nijedan predizborni program ovih dana), čak u Sloveniji i Italiji. Pretpostavljate, danas tomu baš nije tako, naime svedeni smo na nekoliko knjižara i distributera, ali pouzdanih.

Časopis i knjige tiskali smo u nekoliko tiskara u Puli i Zagrebu, no najčešće i najdulje kod zagrebačkoga „Grafomarka“.

Poštovana i draga kolegica, knjižničarska savjetnica Marija Petener-Lorenzin, koja je sastavila sve 4 bibliografije u našem izdanju, a sastavila je i onu „Nove Istre“, piše u uvodnom dijelu Bibliografije „Nove Istre“ (1996. – 2006.) kako je do konca 2006. časopis otisnut na 8.321 stranici, surađivala su u njemu dotad i sudjelovala 754 autora (književnika, znanstvenika, prevoditelja, kritičara, novinara, publicista, povjesničara, povjesničara umjetnosti, glazbenika, arhitekta, knjižničara...), od toga 254 strana; slikovnim i likovnim je priložima dotad surađivalo 98 umjetnika (slikara, kipara, fotografa), od toga 29 stranih... No, otad je prošlo 15-16 godina te sada kolega Igor Dobrača priprema „nastavak“ bibliografije časopisa, od 2007. do zaključno s 2020., dakle imat ćemo u dvjema knjigama sve o prvih četvrt stoljeća „Nove Istre“. Nisam za ovu prigodu ni marljivo, ni pomnjivo ni fanatično brojio i zbrajao, da ni sebe ni vas ne ugnjavim u ovoj, recimo ipak svečanoj, prigodi, jer točne će nam podatke u dogledno vrijeme pružiti ta nova bibliografija. No, ipak, usudit ću se procijeniti, a znam da mediji najviše traže sažimanja i konkretne brojke: dosad smo izišli na gotovo 20 tisuća stranica te objavili najmanje 1.300 autora! Dalje ne bih išao.

Ipak, mislim da nismo iznevjerili ciljeve koje smo si zadali uvodnikom naslovljenim „Uz početak 'Nove Istre'“, iz br. 1-2/1996., objavljenim lipnja te godine. Ondje među inim piše:

Uređivat ćemo i izdavati prvi istarski periodik nastao nakon podulje ovdašnje časopisne „suše“, ali u okolnostima nove i drukčije, slobodnije i otvorenije domovinske i, u tom sklopu, življe nam zavičajne stvarnosti; dakle, središnji istarski i istodobno općehrvatski časopis koji će uvijek težiti potvrdnom odnosu spram tematike... Afirmacija i prožimanje uljudbenih vrijednosti, njegovanje demokratskoga dijaloga i u kulturi, temeljna su polazišta i zamislivodilje ovoga uredništva. Ni u primislima, naprotiv, ne kanimo poticati tvrdokorni kampanilizam u ma kojem obliku, kao što uopće nismo zainteresirani za radove koji bi, sada već na pragu novoga tisućljeća, tek promicali zgoljno budničarstvo prohujalih vremena i

jednako takvu osjećajnost. Ravnopravno ćemo objavljivati samo dobru (i) hrvatsku umjetničku riječ: bilo pisanu standardom, bilo pak onu dijalektalnu, čakavsku, kao baštinu jezika najstarije hrvatske književnosti. Posebno ćemo se trsiti oko vrjednovanja najznačajnijih i najkvalitetnijih tradicionalnih, ali i suvremenih stvaralačkih dosega pojedinaca i njihovih matičnih kultura koje su starinačke, netko će radije reći autohtone, u istarskome prostoru... Duhom težimo dvosmjernim i prohodnim mostovima – najprije unutar Hrvatske, a napose prema susjedima! Ovaj se časopis rađao i sa stalnom sviješću o nezanemarivoj časopisnoj tradiciji u gradu Puli, posredno i u Istri, tamo od 60-ih godina, s mišlju o dragocjenu entuzijazmu pokretača negdašnjega Istarskog mozaika, kasnije Istre, a navlastito s dragom uspomenom na njezina dugogodišnjeg urednika, pok. prof. Marija Kalčića. No, osnivači i nakladnici Nove Istre odlučili su pokrenuti posve nov časopis, prilagođen sadašnjim prilikama, vremenu i temama, koji u formalnom pogledu nije dio kontinuiteta, znači ne nastavlja se ni na koju prethodnu publikaciju. Svaki je solidan i zanimljiviji časopis ipak stanovito kreativno ognjište, a možda – usred informacijskog prevrata današnjice – još uvijek donekle znakovita činjenica (i) književna života, u tom smislu i presjecište trenutačnih poetičkih izbora i izraza, to jest mjesto pulsiranja aktualnih stvaralačkih ideja, pa donekle i susretište etičkih postava i svjetopogleda svojih suradnika...

U tome prvom svesku, uz mnoštvo imena, spomenut ću samo neka – od dodatne posebne težine, među kojima mnogi, nažalost, nisu više među nama: započeli samo s Kunderom, još vrlo aktivnim piscem danas u visokim godinama, objavili smo Šoljana, Stamaća, Fabrija, S. Novaka, Laušića, Mihalića, Črnju, Fiamenga, Novakovića, Pejakovića, Wojtyłu, Arambašinovu, Klapčičevu, Strčića..., ali i Bratulića, Stojevića, Bilosnića, Rakovca, Načinovića, Pešordu, Milovana, Sinčića, Kneževića, Višković-Vukićevu, Vukušića, Dabu, Filipija, Milohanića, Pernića, Lukežića, Bertošu, Percana, Šiklića, Čurića, Ujčića, Durakovićevu, Štambukovu, Svetića, Begićevu, Dukovskoga, Dobrića, Grujićevu...

Dragocjenu potporu početku izlaženja časopisa bili su dali: Ministarstvo kulture RH, Ministarstvo prosvjete, Istarska županija, Grad Rovinj, Narodno sveučilište Grada Rovinja, Grad Pula i Hrvatska gospodarska komora Pula.

2. Glede knjižnoga izdavaštva, pokrenutoga godinu dana nakon časopisa, dakle 1997., ovdje su danas izložena naša izdanja u više nizova (književnost – i to poezija, proza, esejistika..., zbornici, filozofija, povijest, publicistika, povijest umjetnosti, bibliografije, prijevodi iz

stranih književnosti i s hrvatskoga na druge jezike, niz za djecu i dr.) i u nekoliko tematskih cjelina (od prve panorame „I ča i što i kaj“ do „Puljskog predavanja Karla Krausa 1913.“ i 2. izd. poeme „Gospa od Škrpjela“ D. Načinovića, objavljenih ovih dana). U našem katalogu (www.dhk-pula.hr/katalog-izdanja) pobrojio sam 103 knjige, bez sunakladništava (njih bar 30-ak), što nisam posebno istraživao po katalozima, a ni skladištima (suizdavaštvo s raznim srodnim udrugama i institucijama, najčešće Maticom hrvatskom, Čakavskim saborom, ograncima DHK, ali i drugima u Istri, Hrvatskoj i inozemstvu). Svojedobno su nam jako važne bile sinteze kojih do nas nije bilo: pjesničke panorame, antologije, pregled kritičko-esejističke i znanstvene refleksije o hrvatskoj književnosti u Istri, antologija kratkih priča, putopisâ, bibliografije i sl., sve dakle temeljna izdanja.

Ne može se reći da prije nas nije bilo mnogo rada, želja i htijenja, i nekih uspjeha, ali našom pojavom ipak su u ovome prostoru dosegnute više brzine i razine, ostvareni novi, dotad nedostižni standardi i prodori u nekoć neosvojivo. I ne samo zahvaljujući tehnologiji ili blagodatima tzv. demokracije. No, kako bilo, u pripremi je trenutno nekoliko knjiga, unatoč korjenitim rezovima, iznova, i za knjigu, ali ne samo nju u ovim nevremenima pandemijskim; pa s obzirom na to da numeriranje knjižnoga niza tj. Knjižnice „Nova Istra“, kako ga zovemo, s raznih razloga ne slijedi uvijek kronologiju izlaska pojedinih naslova (radi famoznog „zatvaranja“ financijske konstrukcije, neka su izdanja i tehnički i novčano zahtjevnija, druga manje pa „preteknu“ ova prva i prije iziđu, no sva ipak zadrže davno planiranu numeraciju). Evo, 100. naše izdanje bit će knjiga dr. Davora Mandića „Fojbe – mit i stvarnost“. Mogu najaviti izlaženje još nekoliko tematski dosad manjakvih nam izdanja, ali i izazovnih, dapače moguće i polemičnih. Razmjerno skoro, samostalno ili u sunakladništvu, objavljujemo Jaru Zemana, Antu Cukrova, Simonea Mocennija, Jovana Nikolaidisa, Irvina Lukežića, zbornik „Badavca“, Dragu Kraljevića, Osvalda Ramousa, Giacoma Scottija, Daniela Radočaja... Očekujemo da će uskoro, konačno, u izdanju ČS-a i IO DHK-a, izići i „Monografija Čakavskoga sabora, 1970. – 2020.“.

Dosta je naslova „na čekanju“, vremena su za sve neizvjesna, a za nas neke još neizvjesnija (nismo ni bahati, ni nametljivi, ni agresivni, niti nešto posebni miljenici medija, iako se ni tu ne žalimo, već ono što u zavičaju priskrbimo to mu i vraćamo, bar se nadamo, i to višestruko i daleko više no mnogi glasnjivi i prema nama neusporedivo obilnijih proračuna). Jako se trudimo s prodajom, izlažemo na sajmovima (Interliberu, pulskom i nekima manjim, pa svojedobno i u inozemstvu). Teško je, ali tu smo, igramo prisiljeni uglavnom po tuđim i sve

manje čovjekomjernim, sve manje kulturnim i humanim pravilima novoga barbarstva, osobito onoga prema knjizi, pismenosti i znanju – na planetarnoj razini, a ne samo nacionalnoj ili zavičajnoj. Gotovo da nema važnijeg zavičajnog autora čiju knjigu nismo objavili, nekima i više njih, objavljujemo i pisce iz drugih hrvatskih krajeva, prijevode iz stranih literatura, nastojimo na prožimanju ovdašnjih autohtonih kultura, za što smo mislili da će biti više sluha, osim deklarativno, bar ovdje u zavičaju. No baš i nije tako. Kako god bilo, ipak smo jedan od rijetkih preživjelih istarskih nakladnika, a usuđujem se reći jedini koji objavljuje sustavno, kontinuirano i godišnje ipak razmjerno pristojan broj naslova – bez ijednog profesionalca.

Naša su izdanja nagrađena brojnim nagradama i priznanjima, kako za oblikovanje, unutar Hrvatske i na međunarodnoj razini, npr. na Sajmu knjiga u Leipzigu, tako poglavito zbog svoje sadržajno-estetske dimenzije, primjerice, nagradama „A. G. Matoš“, „D. Gervais“, „Z. Črnja“ i dr. A naši su članovi dobitnici svih najvažnijih književnih i dr. nagrada u nas („Ujevićeve“, „Galovićeve“, „Benešićeve“, „I. B. Mažuranić“, „Porin“ i dr.), osim „Goranove“, ali nikad se ne zna... Neki su članovi primili visoka odličja, npr. Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića, priznanja za životno djelo svojih gradova i sl.

Mediji, i pisani i elektronički, uvijek su nas solidno pratili, doduše ne kao neke „povlašten/ij/e“ udruge i programe, ali nama je i to (bilo) dovoljno. S Ministarstvom kulture smo polemizirali, pa svojedobno i s Istarskom županijom, Gradom Pulom i dr., jer je bilo potrebno i nije da baš nismo polučili neke rezultate. No, daleko je sve to od uređena tržišta, kakve-takve knjižarske mreže i ostalih osnovnih preduvjeta da bi knjiga i pisana riječ opstale. A sve to radimo u gradu gdje vam, primjerice, na predstavljanje prve povijesti Pule na hrvatskome jeziku ne dođu ni gradonačelnik toga grada, ni župan ni... itd., itd. Ipak je takvo što, priznat ćete, nezamislivo u sredinama koje su tiše i šutljivije na službenoj razini, ali daleko kulturnije pa stoga naprednije od ove naše najvoljenije, endemične, pulske. Ma što mi sami o sebi mislili, pisali i govorili. „Neobičan“ grad još „neobičnijih“ ljudi u upravljačkom rasporedu.

Pulski su nam mediji, većina njih, uvijek bili skloni i na tomu od srca zahvaljujemo i novinarima i snimateljima, te evo bar nekoliko imena, uz ispriku ako zvuči kao „intimiziranje“ bez prezimena; naprotiv gesta je ovo zahvalnosti, kolegijalnosti i prijateljstva; dakle hvala: Mati, Danielu, Tatjani, Bojani, Vanesi, Danijeli, Jani, Klari, Elijani, Borisu,

Mladenu, Elvisu, Brunu, Zoranu, Korneliji, pa Nevenu..., zatim od naših tehničkih i dr. suradnika tu su Mladen, Vedran i mnogi drugi.

3. Pokrenuli smo brojne manifestacije, ili sami/jedini, ili kao supokretači i suorganizatori. Od nekih smo u međuvremenu odustali, iz nekih smo izgurani ili nakon nekog vremena preskočeni, neznano zašto niti smo se previše pitali o razlozima (jer bilo je i preveć drugih poslova), a na nekim programima „jašemo“ tj. inzistiramo i dalje, bez predaha. Tako nas se može ili moglo naći u kontekstu: „Verši na Šterni“ u Poreču i Vižinadi, „Šoljanovih dana“ u Rovinju, „Susreta na dragom kamenu“ u Rakuju; prvi uopće kulturološki skup o prijelazu stoljećâ/tisućljećâ u Hrvatskoj bio je naš (u 3 izdanja: Poreč, Rovinj i Pula) naslovljen „Čitajući znakove vremena“ – koji je preteča „Pulskih dana eseja“, organiziramo „Badavcu“ u središnjoj Istri na otvorenom, susret mladih pisaca „Kod Marula“ u Puli, pokrenuli smo u Žminju (i surađivali sa ČS-om te MH) trenutno zastalu „Prvu čakavsku ligu“, utemeljili nacionalnu esejističku Nagradu „Zvane Črnja“. Prije dvije godine pokrenuli smo e-časopis za književnu kritiku „Stav“ (sigurno već najsadržajniji, da ne kažem i nabolji, a zacijelo estetski, generacijski, poetički i svjetonazorski najdemokratskiji te, bez daljnijega, najpismeniji portal za književnu kritiku u nas, koji MK nažalost još nije prepoznalo, a skromno ga ipak podržavaju Pula i IŽ); u manje od 2 i pol godine bilježimo već 30 tisuća ulaza na njegove stranice. Naposljetku, sa Čakavskim saborom opet smo vratili u život (a poslije Črnje bila je na izdisaju, zapravo gotova i svedena na improvizacije) kapitalnu ediciju, kako se voli reći, „Istra kroz stoljeća“ i u manje od 2 godine objavili cijelo kolo (6 knjiga + 2 u pripremi). Koliko nam je stalo da ČS opet osnuje Katedru u Puli (sad kada valjda prvi put od postanka te udruge ČS-u predsjedava jedan Puljanin), pokazuje činjenica da smo unutar IO DHK utemeljili Granu čakavsku „Zvane Črnja“ koja, i njima i nama, ako hoće/mo, može biti i prostorna i kadrovska odskočna daska za povratak Katedre u Pulu, što je prevažan i znakovit zadatak. No osim Pule, Rovinja i IŽ, kao da u našoj županiji (među toliko prebogatih gradova i općina) nema interesa za zavičajne izdavačke i uopće kulturne programe, knjige i sl. Žalibože takvoga visokog standarda, a bez osjećaja za kulturu, i onda se busamo s neakvim identitetima, naprednošću itd. Koještarije.

4. PDE

Prvih 5. izdanja Pulskih dana eseja održali smo u Domu hrvatskih branitelja i Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula (od 2003. do 2007.), a otad se održavaju u današnjem sjedištu, Klubu

hrvatskih književnika „Dr. Ljubica Ivezić“ na adresi Sv. Ivana 1. Sve teme (prva je bila „Identitet i globalizacija“, a posljednja lani „Akademik Josip Bratulić“) PDE možete pronaći na mreži (www.dhk-pula.hr), jednako kao i sudionike Dana eseja te dobitnike (i na Wikipediji postoji njihov popis) prve i najvažnije hrvatske godišnje nagrade za esejistiku „Zvane Črnja“, koju smo, ponavljam, utemeljili i pokrenuli mi te koja se u okviru DHK dodjeljuje od 2007. g. (prvi dobitnik je T. Žigmanov, a posljednji, lani, Z. Kramarić). Na PDE dosad, ugrubo, nabrojio sam oko 300 sudionika iz 15-ak zemalja, uz 60-ak drugih sudionika raznih predstavljanja i popratnih (likovnih, glazbenih i dr. programa), 40-ak posebnih programa i 50-ak predstavljanja knjiga i autora...

5. Opći javni angažman – tu izdvajam samo jednu temu (ostavljajući sad postrance na stotine javnih programa, predstavljanja, suradnje s manjinskim udrugama, izjava, polemika...); dakle, ovom prigodom u nekoliko riječi ponavljam: inzistiramo, i ne ćemo nipošto popustiti, na tomu da se u djelo provedu svi odavno (neki otprije više od desetljeća, neki nešto kraće) u Gradu Puli formalno prihvaćeni prijedlozi naših članova i IO DHK kao cjeline o imenovanju ulica, trgova, parkova i dr. javnih površina te postavljanju spomen-ploča zaslužnima i časnima, a s naše strane mahom su predloženi književnici te drugi umjetnici, kulturni i javni djelatnici, humanisti..., a ne da se odluke resornih gradskih tijela namjerice vuku po ladicama – kao da se pisce ovoga podneblja vuče za nos! Kao što nas svojedobno nitko nije kontaktirao kod, nakraju, neuspjele kandidature Pule za EPK ili pak kad su postavljane one kamene „klupe“ u Kandlerovoj ul. kod Gradske knjižnice: netko je nasumce izabrao zbrda-zdola, bez ikakve logike, neka doduše poznata imena, „posvetivši“ citatom svakomu po jednu klupu, ali među njima nema nijednoga hrvatskog književnika (ni Krleže, primjerice, a kamoli kojeg literarna klasika Istranina!). Pridodamo li ovomu tzv. zagrebocentričnost (opterećenost metropolama i provincijama u glavama mnogih koji drže i škare i platno, tj. kesu!), ne bi se moglo reći da je lako i jednostavno djelovati.

Sukladno našim temeljima, smislu i svrsi osnutka, postojanja i djelovanja, najprije smo zainteresirani za poštivanje i promicanje tradicije i identiteta većine, Hrvata u Istri i njihove/naše književnosti, kulture općenito, njenih vrijednosti, osoba i osobnosti, ali jednako i one naših suzavičajaca, svih, s posebnim obzirom na naše Talijane. Očekuje se uzajamnost, kad smo već spomenuli nekakve „mostove“. I ne samo to, inzistirat ćemo na tomu da se u ovome sveučilišnom, zar ne?, gradu postave spomenici u naravnoj veličini Dobrili, Laginji, Baloti i Nazoru, jednako kao i poprsja Mandiću i Spinčiću u Parku kralja Petra Krešimira IV.

Jer: svaka čast partizanima, pravim a ne pseudo-antifašistima, ali ne postoje samo oni u povijesti ni u prošlosti ovoga grada, kao što postoji i danas posve zanemarena austronjemačka sastavnica bez koje suvremene Pule naprosto ne bi bilo.

* * *

Zacijelo sam mnogo toga propustio reći, zaboravio, preskočio..., a ponečega je moguće bilo previše; sve to nenamjerno, pa se iskreno ispričavam ako tko nije spomenut, ako se tko našao možda pecnutim, ili ako što nije rečeno a da je možda bitno. Upućujem na naše mrežne stranice (www.dhk-pula.hr) gdje ćete naći mnoštvo podataka, a među inim i 2 teksta: **Kratka povijest Istarskoga ogranka DHK (1990. – 2010.) i časopisa „Nova Istra“ (1996. – 2010.)** – uz 20. obljetnicu Ogranka i 15. godišta časopisa, dakle podatke otprije 10 godina, te **25. obljetnica IO DHK Pula i 20. godišta časopisa „Nova Istra“ / Uz obljetnice brzojavno...** – podatke otprije 5 godina, a u povodu 25. obljetnice Ogranka i 20. godišta časopisa. Potonje je objavljeno u br. 1-2/2015. „Nove Istre“, onoj jednoj „bijeloj cigli“ gdje su se izredali vrli čestitari (Alajbegović, Begić, Bertoša st., Bertoša ml., Bilosnić, Bošković, Brešić, Cvitanović, Ćurić pulski, Ćurić đakovački, Sivrić, Delbianco, Dobrić, Fabio, Fiamengo, Filipi, Galant, Gašparović, Grgorinić, Rađen, Grljušić, Hrv. nacionalno vijeće Crne Gore, Ivić, Jelušić, Kajkavsko spravišće, Kalčić, Monica Kmet, Kovač, Krajcar, Kravos, Lovrenčić, Lučić Luce, Lukšić, Lužina, Milohanić, mons. Milovan, Načinović, Nikolaidis, Novalić, Orlić, Paić, Pataki, Pešorda, Petlevski, Rakovac, Rožič, Sablić Tomić, Sinčić, Soklić, Sosić, Strčić, Sušac, Šešelj, Šetić, Šiklić, Torbica, Ušumović, Valent, Vidmarović, Vladović, Vukušić, Zoko, Žigmanov, Žilić... Iz toga preobilja izdvojio sam riječi Borbena Vladovića: „Lokalno, svehrvatsko i univerzalno“, koje naš cjelovit angažman dosta točno opisuju, te posebice tekstove akad. Bratulića „Društvo i druženje kao način mišljenja“ i prof. dr. sc. Irvina Lukežića: „Pogled unatrag radi pogleda unaprijed“.

I na koncu ponovit ću se s osnivačke skupštine, baš na ovom mjestu otprije točno 30 godina, pa neka to bude podsjetnik na prohujala desetljeća, pogotovo kolegama koji smo nekoć bili kao jedan, puni poleta i zajedništva, a danas se bojim da nam knjiga ne spadne na pojedinca ili svega nekoliko slova; takvo je vrijeme nažalost došlo. Možda pesimizam nakraju nije poželjan, ali realno sagledavanje stvari uvijek je poželjnije i zdravije od stilskih figura koje zamagljuju.

...Osnovani smo u još uvijek formalno jugoslavenskome, uzavrelu društvenom kontekstu, nasuprot sazreloj i bez ustuka obznanjenoj hrvatskoj žudnji za konačnom slobodom, usred lokalnoga okružja pretežito komunističke nomenklature na sporome i zapravo prividnome zalasku, koja je nomenklatura mnogima među sudionicima Osnivačke skupštine svojedobno doslovce radila o glavi i egzistenciji...

...Bit će vremena i povoda pred javnošću i nama samima podastrijeti činjenice o – katkad i nevidljivoj ili „kapilarnu” – radu i svekolikoj djelatnosti Ogranka u endemičnim nam (ne)prilikama, kada smo nerijetko morali, ponekad čak i ponosu usprkos, itekako antišambrirati... e da bismo polučili ma i najmanje pomake, uvijek sa sviješću da radimo „posao” trajniji od onoga dnevne politike...

...Ogranak je od prvoga dana – i načelno svojim Pravilima i praktično – bio i jest otvoren svim piscima našega zavičaja, bez obzira kojim jezikom se izražavali i kojoj književnosti formalno pripadali...Nikada prije osnutka Ogranka hrvatski književnici iz Istre... u novijoj prošlosti nisu bili toliko prisutni u medijima, književnim časopisima, novinama za kulturu i književnost, poneki čak zastupljeni u novijoj lektiri, koju će činjenicu neki relativizirati svakovrsnim argumentima, ali nedostatnim da bi se takvu činjenicu baš moglo posve ignorirati...

...Ovaj najzapadniji dio hrvatskoga prostora, Istra, bila je, jest i znamo da će ubuduće biti mjesto suživota narodâ te prepletanja njihovih kultura – slavenske i romanske, poimence hrvatske, slovenske i talijanske. Ne bismo se više trebali jedni drugima dokazivati, već bismo se kao stari povijesni narodi morali poštivati – dičeći se svojim, cijeniti tuđe. Budući da nova Europa očito neće biti topionicom naroda, ni takozvanih velikih niti onih takozvanih malih, naše suživljenje stalno nam valja znalački i mudro usmjeravati, znanstveno i nepristrano istraživati, jer improvizacijama kojih smo danas svjedoci suprotstaviti se možemo jedino samopoštovanjem i prosvijećenom svijesti o tomu tko smo i čemu, pojedinačno i zajednički, težimo. Književnost i pisci u tom poslu moraju nesebično sudjelovati.

...Bogata je i prebogata dokumentacija i pismohrana Ogranka, koja svjedoči o stotinama akcija, javnih očitovanja, medijskih nastupa, razmjenama gostovanja s kolegama u Hrvatskoj i inozemstvu, o polemikama uvijek s potkrjepom i na dostojanstvenoj razini (barem glede

službenih stavova Ogranka), o širemu društvenom i posebice književno-kulturološkom angažmanu većine članova Ogranka...

...Stvaralački smo partner bez kojeg nema cjelovite slike kulturnih aktivnosti barem na području Istarske županije. Smatramo, naime, da se odnekud izvan prostora življenja i stvaranja ne može umjetno ucijepiti kreativno ozračje za dotični prostor, u našem slučaju – Istru...

To je, dakle, među ostalim rečeno 1990., a ponovljeno evo 2020. Mislim da svaka riječ i danas stoji, neke nažalost, a neke nasreću...

I jedna notorna činjenica, tek konstatacija bez ikakve ljutnje ili zamjerke, ne daj Bože: obilježavanju naših obljetnica, opet, nije nazočio nitko od najviših predstavnika Grada Pule: razvijene, kulturne, napredne, tolerantne, multi-kulti, „drukčije“... Znamo da su im izbori pred vratima i da književnici s književnošću i knjigama ne donose glasove, znamo i to da kulture nema ni u najnevažnijim fusnotama bilo koje stranke – ali ipak, ali ipak gospodo... Zašto i dokad tako?

Živjeli svi! (a ne samo „viva noi!“, kako čitamo ovih dana na golemim jednojezičnim /samo na talijanskom!/ predizbornim plakatima čovjeka koji je donedavno bio ni više ni manje nego potpredsjednik Hrvatskoga sabora).

Sveučilišna knjižnica u Puli, 3. srpnja 2020.

B. D. Biletić